

ETYMA

15. Gr. ἀκιδνός

Adjektiv ἀκιδνός pomeni „slaboten“ (cf. Thes. I 1201 sl.; po Hesych. = ἀσθενής) in „neokuseñ“ (ἔδουμα pri Archestr.).

S sufiksom *-ro-* je tvorjen paralelni ἀκιδρός = ἀσθενής pri Cyrill. in v Hesych. izvedenki ἀκιδρωπάζω ἀμβλυωπῶ.

Po mojem mnenju mora iti sem še ἀκίρος (oz. eol. ἀκίρος) „neumen“ (Theocr. 28, 15) (nadaljnja mesta pri Liddell—Scottu), po Thes. I 1207 ἀκιά pri raznih leksikografih razlagan kot „ἰσχνή καὶ ἀσθενής“ = „gracilis et debilis“; cf. Hesych. ἀκρώς εὐλαβῶς, ἀτρέμας „timide, quiete s. sensim“ po Thes. I. c. (pomen je očitno pod vplivom skupine ἦμα „mirno“, ἀκαλός etc.); sem morda še Hesych. glosa ἀκηρή ἀσθενή, οὐκ ἐπιτεταμένα, ki jo Thes. I. c. po pravici popravlja v ἀκίρη (sekundarna s-fleksija?).

Grupa je dosedaj nerazložena; starejše poskuse je odklonil Bezenberger, BB. 27, 146 in sam predlagal zvezo s kymr. *cwyddo* „pasti“, st. nord. *hitta* „zadeti“. Ta zveza je pomensko sicer možna, toda pod pogojem, da ἀκίρος ni soroden; ta pa zaradi interpretacij leksikografov mora iti sem. S tem tudi ta primerjava odpade, vsaj kot direktna sorodnost.

Razmerje med ἀκιδνός in ἀκίρος je isto kot med μακεδνός in μακρός ali ἀλαπαδνός in λαπαρός. Torej moramo smatrati za pravi koren le ἀκί-, *-d-* v ἀκιδνός spada k sufiksu. ἀκιδρός mora biti kontaminacija.

Zveza z znano skupino ἦμα, ἀκαλός „miren“, ἀκασκα „mirno“ etc. bi sicer zaradi ἀκ- bila dopustna, toda proti njej govore formalne težave (*-i-* ne dobi razlage; cf. Bezenberger I. c.). Zdi se mi tudi, da pomen ne odgovarja, kot bi bilo treba: naša skupina poudarja „(fizično) slabost“, nasprotno pa ἦμα etc. poudarjajo, da pri nekem delovanju ni govora o „silovitosti, divjosti, hrupu.“

Jaz analiziram v ἀ-κί-, vidim v ἀ- znani augmentativni prefiks in v -κί- ostanek ievr. korena, zabeleženega v nasl., dosedaj še ne povezanih besedah:

a) st. ir. *cōil*, *cōel* „tenek, droben“, kimr. korn. *cul* „macilentus, macer“. Te besede so dosedaj stavili k let. *kails* „nackt, kahl, bloß“; vendar cf. Pokorny, ldg. EW. 610 (ki pristavlja

k let.: könnte auch zu **kai-* „allein“ gehören). V naši kombinaciji dobimo ievr. *koi-lo-s.

b) arm. *sin* (gen. *snoy*) pomeni a) „vuoto, vuotato, vacuo“ in b) „secco, magro, disseccato“; k drugemu pomenu gre *snuthiun* „l'esser magro, gracile; sterilità“. V prvem pomenu gre beseda k gr. *κενός*; dvomljivo pa je, če tudi v drugem. Ako spada k naši skupini (praievr. *ki-nó-s, ptc. na *-*nó*), se pomensko ujema s kimr. *cul*.

c) od ievr. podaljška s **s-* izvira brez dvoma got. beseda *us-hais-ta* „bedürftig“. Dosedaj nepojasnjena: gl. Feist, Got. Vgl. Wb. (3. Aufl.) 532. Pokorny, Idg. EW. 611 (k lat. *cūra* kot „vernachlässigt“?) in Metzger, KZ. 65, 123 sl. (k *haitan*, prv. pomen „verlangen, fordernd“ > „bedürftig“).

Tako dobljeni koren **kei-*, **kei-s-* je prvotno označeval brez dvoma „telesno propadanje, hiranje, mršavenje“. Tako še arm. in kimr.-korn. besede. Nadaljnja stopnja je „telesna slabost“ v gr., na drugi strani pa „drobnost, tenkost“ (najprej telesa, nato drugih stvari) v ir. Od „mršavenja“ živine ali „sušenja“ rastlin je prehod do „neizdaten“, „pomanjkanje“ blizu: got. *ushaista*. Podoben pomenski prehod kažejo besede skupine **skel-* „sušiti se, mršaveti“: gr. *σκέλλω* „sušiti se“, *σκληρός* „droben“, ir. *scelle* „maceries, miseria“, let. *kals* „mršav“, sr. v. nem. *hel* „slaboten“ (Cf. Walde—P. II 597).

K gornjemu pripominjam še naslednje:

1. Zelo verjetno je, da grščina tudi prinaša oblike tega korena brez protetičnega *á-*. V pošteev pridejo:

a) *κιδνωτέρος: τῶς ἀσθενεστέρους* (Hesych.) bi izpričeval obliko *κιδνώς; vendar je bolj pravilno, da gre za napako nam. **ἀκιδν-*, gl. Thes. IV 1546.

b) Negotov je tudi *κίναρχος: ἀψυχός* (Hesych.). Prvi del bi vseboval tvorbo, identično z arm. *sin* zg.; pomen bi za silo šel. Vendar je 1. že izoliranost tvorbe tega **κιν-* sama po sebi razlog za dvom in 2. je končni del nekaj nenavadnega (-*χ-* kaže vsekakor na ekspresivni značaj besede). Morda je bolje domnevati, da je bila starejša oblika *κίναχρός; tedaj bi imeli končnico kot v *βληχρός* „slaboten“ in *πεινιχρός* „reven“.

c) Precej bolj zanesljiv je pa Hesych. *κίρων: ἀδύνατος πρὸς συνουσίαν καὶ ἀπεσκολυμμένος καὶ αἰδοίου βλάβη*. Hesych. pravi, da je prv. pomen te besede *ὁ σάτυρος καὶ ἐντεταμένος, ὁ γυναικίας καὶ μὴ δυνάμενος χρῆσθαι*. Na vsak način spominja na naš moderni „impotencia“ etc. Z glagolom *κείρω* „režem“ ne more biti v zvezi, ker eksistirata dve sem spadajoči imeni, ki to prepovedujeta: *Κίρος* (Inscr. Att. II Suppl. no. 563 b 24) in *Κίρων* pri Izaju (Bechtel, BB. 23, 98). Beseda gre torej po vsej verjetnosti k *ἀκίρος* in predstavlja nek **ki-ró-* „imbecillus, mutilus“.

5. Got. *us-haista* je — po mojem popolnoma pravilno — Fick—Falk—Torp, Vgl. Wb. III (4. Aufl.) 65 postavil k nasl. germ.

skupini: norv. *his* ntr. „ein leeres Korn in der Ähre“, *hisen* „dünn, hinwelkend“ (polje), *heisa* „vor der Reife vertrocknen“ in dalje povsem verjetno k germ. skupini **haisa-*, **haisra-* (tako najbrž pravilno Kluge, Deutsch. EW., 11. Aufl., 242 sl. nasproti **hairsa-* pri Ficku l. c.) „hripav“ (nem. *heiser*, angl. *hoarse*, st. nord. *häss* st. v. nem. *heis*, *heisi* itd.), kjer je prv. pomen brez dvoma „suh“. Fick etc. l. c. spominja na sr. v. nem. *heiser* v pomenu „slaboten, Mangel habend“; to popolnoma razjasnjuje pomenski odnos got. *ushaista* do ostale skupine. Toda vso to germ. skupino so često stavili k germ. **hit-* „vroč“ (nem. *Hitze*, *heiss*) in zl. st. v. nem. *hei* „suh“ etc. (cf. Fick l. c., Kluge l. c.). Ker ta **hit-* etc. mora iti k lit. *kaĩsti* „zgreti se“ etc. (cf. Pokorny, Idg. EW. 519), torej zahteva ievr. **q-*, bi germ. **hais-* etc. moralo odpasti. Toda pomenske vezi med got. *ushaista* in njegovimi germanskimi sinonimi in med našo skupino so preveč tesne, da bi to brez nadaljnjega potrdili. Ako že počemo tvegati domnevo, da je got. *ushaista*, sr. v. nem. *heiser* in pomensko sorodne besede iz norv. treba popolnoma ločiti od ostalih germ. besed (kar principiuelno ni nemogoče), moremo trditi, da cela naša skupina izhaja iz ievr. **kei-* „žgati, sušiti“, paralelnega s **qai-* v lit. *kaĩsti*, kot stoji poleg **skai-* „sijati“ tudi **sqai-*. Na palatal v **kei-* kaže alb. *thek* „grejem na ognju“, *thek bukënë* „pražim krušne rezine“, *bukë e thekë* „dobro prepečen kruh“ (ievr. **koi-q-* ali **kai-q-*; G. Meyer, Alb. EW. 88 izhaja iz ital. *seccare* „sušiti“, kar pomensko ne odgovarja).

16. Gr. ἄλοι πηλοί (Hesych.)

Ta glosa dosedaj ni bila upoštevana v etimološki literaturi. Logično spada sem nadaljnja Hesych. glosa ὀλέρον κόπρον. Zadnja je s sufiksom *-e-ro-* izpeljana od prve in je seveda prvotno adjektiv. Z malo drugačnim sufiksom mora iti sem Hesych. ἀλαρῦναι ῥυπᾶναι.

Tretja Hesych. glosa ὀλέρον βορβορώδες (cf. Galen!) gre brez dvoma k gr. ὀλός masc. „kalna tekočina“ in k glosi ὄλα τὰ ἐντός τῆς σπίας στρογγύλα (Hesych.), spet z znanim formantom.

Zadnje tri besede sem obravnaval v Živi Antiki 1953, 184 in jih tu stavil k obširni skupini, izvedeni od ievr. korena **el-*, **ol-* „motna, kalna tekočina, kaluža, blato, stoječa voda (v naravi)“, delno že prej znani, gl. Pokorny, Idg. EW. 305.

Z upoštevanjem glose ἄλοι mora odpasti zveza vseh treh glos z *ro-*formantom pri Peterssonu, Stud. üb. idg. Heteroklisie 138 (k. šved. etc. *lort* „govno“, sti. *landa-* ntr. „Exkrement“ etc.). Ako je ta ievr. koren **ler-d-* (z variantami) sploh soroden, moramo izhajati iz osnove **el-*, podaljšane s korenskimi „determinativom“ *-r-* v **l-er-*. V zvezi s tem naj omenim, da se

izredno redki tip korena z *l* in *r* kot korenskima elementoma dobi še v nasl. besedah: lit *lervas* „eine enge Wasserstraße zwischen strauchbewachsenen Ufern“ in verj. v gr. Λέρνα, Λέρνη „ime jezera pri Argu“ in „potok pri Korintu“. Obe ti besedi je združil Petersson op. cit. 140 sl. in ju primerjal z gr. λωρυνόν· βαθύτατα, κατώτατα (Hesych.). Vendar pa je boljše, staviti jih k prvemu **ler-* „blato, gnoj“ in k našemu korenu **el-*. Pri tem je treba upoštevati, da tudi sicer pomen variira od „reka, potok, jezero“ (baltska rečna imena: lit. *Alanga* etc.) preko „močvirna globel, vodna kotanja“ (rus. *lópanj*, let. *aluots* etc.), „močvara, stoječa, kalna voda“ (slov. *láva*, arm. *ettiwr* i. dr., pa gr. ὀλόγ i. dr.), „mrena na stoječi vodi“ (gr. λάμνη) do „blato, umazanija“ (arm. *att* etc.) in „gnoj, ekskrementi živali in človeka“ (arm. *atb* etc.).

Gr. ἄλοι in izpeljanki imajo seveda redukcijsko stopnjo v korenu.

Kot podaljšek z *u*-formantom gre verjetno sem skupina **leu/lu-* „blato, umazanija“ v gr. λῦμα, lat. *lutum*, ir. *loth* „nesnaga“, kymr. *lludedic* „blaten“, sr. ir. *con-luan* „Hundekot“, lit. *lutynas*, *lutynė* „Pfuhl, Lehmpfütze“, *liūnas*, *liūgnas* „Morast“, slov. *luža* etc., alb. *lum*, tosk. *l'er* „blato“. (Gl. Walde-P. II 406). K tem besedam je stavil Petersson op. cit. 188 sl. let. *l'evers*, *l'evens* „der schlammige Ufersaum eines morastigen Sees“, let. *lēvens* „eine moorige sich bewegende Stelle“ in lit. rečni imeni *Lėvuō* in *Lėvėnė*. Tudi v tej skupini bi imeli opravka s skoraj vsemi zgoraj predočenimi pomenskimi variantami; vendar pa mora odpasti let. *l'evers* etc., ker njih pomen kaže v čisto drugo smer, o čemer v posebnem članku.

Z dentalnim formantom gre sem še hit. *altanniš* „Quelle, Brunnen“. O tem natančneje v posebnem članku.

Zelo važno se mi zdi, da imamo pravico, k tvorbam s formantom **-p-*, opisanim v zg. članku, pridati še en germ. primer. To je st. nd. *elfr*, gen. *alfar* f. „reka“ in, sr. d. nem. *elve* „Strombett“. Besedo, moramo izvajati iz *ol-p-i, t. j. imamo ženski pendant s suf. **-i* k masc. *ólpo-s v rus. *lópanj*, het. *alpaš* „oblak“. Dosedanja zveza z germ. rečnim imenom *Elbe* sme ostati tudi pri tej razlagi, toda nadaljnja zveza z rečnim imenom *Albis* v Galiji in z ievr. **al-bho-* „bel“ (cf. n. pr. Fick—Falk—Torp, vgl. Wb. III (4. Aufl.) 21) mora nujno odpasti vsaj pri etimologiji obeh zg. citiranih apelativov, kajti barvno ime pri splošnem pojmu „reka“ ali celo „struga“ ni prav nič prepričljivo. V naši kombinaciji je treba opomniti zl. na baltska rečna imena kot *Alauša* etc. — Kretschmerjeva zveza *Elbe* — gr. Ἀλφειός v Gl. 24, 54 sl. prav tako ni nič boljša kot naša zveza (z zg. apelativoma).

K tej labialni podaljšavi smemo staviti rus. dial. *láb-za* „sumpfige Stelle“, v kolikor je *-b-* iz *-p-* pred suf. *-za* in ako smemo izhajati iz prv. **olp-* z metatonijo nasproti *lópan'*

(Vasmerjeva razlaga zadnjega v Russ. EW. II 57 sl. skuša iti v čisto drugo smer, vendar eksistenca rečnega imena L'opan' govori za zvezo z našo skupino), kar bi mogli opravičiti s pristopom denominalnega suf. *za (ali podob.).

K prevojni obliki *lā- gre tudi rečno ime *Late* i dr. pri Mühlenbach—Endzelinu II 455 (z bibl. in zvezo s stvn. etc. *letto* „Tonerde“). Dalje bi mogli sem pristaviti let. *läse*, *läse* „eine geringe Quantität einer Flüssigkeit“ (Mühl.—Endzelin II 441) z *läsēt*, *läsēt* = lit. *lašėti* „triefen, tröpfeln etc.“ (ibd.) in lit. *lašas* „Tropfen“. Po Scheftelowitzu, KZ. 56, 165 gre v lit. za tvorbo s **-sk-* sufiksom (soroden naj bi bil še arm. *iaths* „Träne“, kar je napačno). V naši kombinaciji bi imeli opravka z ievr. **lā-sko-*, **lā-sko-*, torej s prv. praes. na **-ske/o-*.

17. Gr. βρῶω

Glagol pomeni po Liddell-Scottu „biti do vrha poln“, = 1. „mrgoleti od česa, biti poln“, 2. „obilovati“, 3. „bujno rasti“, o zemlji „pokriti se z rastlinami“, o vodi „brizgati“, „vreti“. Odtod βρῶζω „napihniti se, tudi pren.“, βρῶον ntr. „vrsta mahu“ (gl. Liddell—Scott s. v.), βρῶωνη, -ωνία, -ωνίς „ἀμπελος μέλαινα“ etc., gl. Liddell—Scott; βρῶσις, f. „kipenje“ (Suid., Eust.) = βρῶσις m. (Arc.), βρῶσθην χύθην (Hsch.), ἔμβρῶον „spočetek“, βρῶσις κλημα (Hesych.), etc.¹⁾

Dosedanje etimologije ne ustrezajo, gl. Boisacq 136 (bibl.), Petersson, KZ. 47, 244 in Balt. u. Slav. 56 sl. (k arm. *kar* „moč“, *kari* „zelo“, *karol* „močan“, *korov* id., lit. *gėras* „dober“, nem. *Kraut*, ievr. **g^uer-*, **g^ureu-*, **g^uru-* „(von Lebenskraft) schwellen, strotzen“ z nadaljnimi domnevnimi sorodniki) itd. Največkrat so vezali z gr. skupino nem. *Kraut*, cf. Fick, Vgl. Wb. I, 4. Aufl., 409; Fick—Falk—Torp, Vgl. Wb. III, 4. Aufl., 54; Kluge, Deutsch. EW., II. Aufl., 327; Pokorny, Idg. EW. 479 etc. Večina od teh primerja nadalje ievr. **g^ueru* „kol, palica etc.“, cf. tudi Hofman, Gr. EW. 40.

Vse te etimologije pa prezirajo za pravo razlago važno dejstvo, da je jedro pomena grške skupine ravno v „silovitosti rasti, vrenja“. Pogosto pomena „kipeti, vreti“ in „bujno rasti, bohotiti se“ izvirata iz iste osnove „razpočiti se“ ali „bruhniti, privreti na dan“ oz. „hrupno, sunkoma se premakniti“ i. p. Cf. gr. σπαργάν „biti poln“ : : let. *sprēgt* „počiti“, lit. *sprōgti* „brsteti“, *spragėti* id., „pokati“, st. nord. *sparkr* etc. „hiter“ itd.; slov. *brsteti*, *brst* in sr. v. nem. *briezen* : : ags. *brēotan* „lo-miti“ etc.

Te paralele in prv. gr. pomen „brizgati, pridreti na dan itd.“ nam dajo pravico, da gr. skupino primerjamo s sledečimi:

1) Cf. ekspresivni *-nth-* v Hes. βρῶνθαλλόν βρῶσμα!

1. S pomenskim jedrom „bruhati, brizgati“:

a) slov. *brujá* „močan tok“ v rus. *brujá* „tok“, *brujít'* „močno, divje teče (o vodi), dreti“, gl. Berneker, Sl. EW. I 88 sl., ki stavlja sem lit. *bríáujuos* (o tem gl. sp. t. 2a) in vse veže z ievr. **bhreu-* „vreti“, kar pa ni potrebno zaradi spodnjih slov. skupin (gl. t. 1 d!). Prv. *brou-iā, cf. *stru-ja*.

b) slov. *bruk-* in *brux-* (vsaj zadnje brez dvoma onomatopeična novotvorba) v rus. *brukát'*, *bruxát'* „metati; umazati, ponesnažiti“, srb. *brúknuti* „prodreči (na dan)“, sloven. *brúhati*, *brúhniti*. Berneker o. c. 89, ki že primerja skupino *brujá* (a). K formantu *-k-* cf. 2d) in 3d)!

Rus. pomen „mazati“ nam daje pravico, staviti sem nadaljnjo skupino: slov. *brudó* v malorus. *brud* „umazanija“, *brudýiy* „mazati“, polj. *brud* „nesnaga“, *brudzić* „umazati“. luž. *brud* „nesnaga, umazanija“, *bruda* „izmaček“. Za Bernekerja o. c. 88 „dunkel“; toda prv. pomen je brez dvoma „izmeček. odpadek“ in s tem je dobljena zveza z zg. *bruk-*. Cf. češ. *brúžgat* t. d!

c) rus. *bryl'át'* „metati, razmetati“ (Berneker 93 se sprašuje, če gre k *bryla* „gruda, kepa“, kar pa neposredno ni mogoče, cf. sp. op. 6!).

d) Medtem ko pri zgornjih skupinah ni gotovo, ali imamo opravka z ievr. **b-* ali **bh-*, pa zanesljivo kaže na **b-* nasal. skupina: n. d. nem *prústen* „pfauchen, schnauben, in Lachen ausbrechen etc.“, starej. niz. *pruysten*, n. niz. *proesten* „sternutare“ (k nord. besedam cf. Falk—Torp, Norw.-dän. EW. II 852); sl. *bryzgati* v rus. *brýžgat'* *brýžnut'* „brizgati, sipati se“, m. rus. *brýžgaty*, *brýskaty* id., srb. *brizgati* „močiti“ etc. (Uhlenbeck, PBrB. 18,240 sl.; gl. Berneker, Sl. EW. I 93 sl.). Poleg oblik s prv. **ū-* nam slovanski jeziki prinašajo tudi primere z dvo-glasnikom (**-ou-*): srb. *brúždati* „dreti“ (o vodi), *brúznuti* „pripdreči na dan“. češ. *brúžgat* „umazati se, brozgati“ (poleg *brýžgat* id., cf. zg. *brudó*!); srb. *brúždati* ponovno potrjuje pravilnost navezave sl. *bruja* na našo skupino,

2. Pod pomenom „sunkovito gibane“, „skakanje“ se združujejo:

a) lit. *br(i)áujuos*, *br(i)áutis* „surovo, s silo. se prerivati“. K gr. βρούω ga je postavil pravilno že Hirt, ldg. Abl. § 413. Cf. zg. t. 1a! Odpasti morajo razlage kot Siebs, KZ. 37, 304 (z dubleto **bh-*: **sp-* k let. *sprauties* „vzkliti, priti na dan (žito)“ in Scheffelowitz, KZ. 56, 302 (k sl. *brst*).

K lit. *bríáutis* je postavil Bezenberger, BB. 23, 300 sl. prus. *brewinnimai* „wir fördern“ kot kavzativ; sem še st. prus. *brevingi* adv. „förderlich“. Dvomi pri Trautmannu, Apr. Spr. 314.

b) Nek ples v Sparti se pri leksikografih imenuje nekako βρυά(λ)ιχία: cf. Hesych. βρυδαλίχα· πρόσωπον γυναικείον· παρὰ τὸ γελοῖον καὶ αἰσχροὺν ὅρρ τίθεται. ὁ Πίνδαων [corr.] τὴν ὀρχήστραν καὶ γυναικεία [corr.] ἱμάτια ἐνδέδεται. ὅθεν καὶ τὰς

μαχλάδας [corr.] βρυδαλίχας καλοῦσι Λάκωνες. cf. Thes. II 437 h korekturam (Mueller: βρυαλλίχα); sledi: βρυλλιχίζειν ἀκταίνειν in βρυλλιχισταί· οἱ αἰσχροὶ προσωπεῖα περιτιθέμενοι γυναικεία καὶ ὕμνος ἄδοντες. Dalje cf. βρυα(λ)λίχτης, m. 'plesalec nekega boj. plesa' (Stesich., Ibyc.).

Iz vseh teh glos smemo zaključiti gr. (dor.) deblo βρυλ-(λ)ικ/χ- ali βρυα(λ)ικ/χ- „ples, plesati“. Zelo verjetno je, da gre ta beseda v našo skupino. Pomen „plesati“ je pogosto nastal iz „skakati“. -α(λ)λ- ali -λλ- je znan sufiks v onomatopejičnih oz. ekspresivnih izrazih.

Pokvarjene so potemtakem glose βυλλίχαι χοροὶ τινες ὀρησῶν παρὰ Λάκωσι in βυλλίχης χορευτής (Hesych.). Še drugače βαρύλλικα pri Poll. IV 14 (gl. Thes. II 142). Gl. n. pr. Thes. II 437, PWRE. s. v. Βρυάλιχα.

c) Morda vsebuje naš *brū- v pomenu „skakati“ tudi glosa βρύτιχοι· βάτραχοι μικροὶ ἔχοντες οὐράς (Hesych.). K pomenu cf. sp. βρούχεος (t. d.).

d) Pod ievr. podaljškomo *breu-q- „skakati, brcati, suvati“ (Walde—P. II 119. Pokorny, Idg. EW. 103) gredo sem še: Gr. besede za 'kobilico': βρύκος, βραύκη, βραῦκος, βρόκος, βρούκος, βρούχος, βρεῦκος in rus. *brykátō* „brcati“, m. rus. *brykáty* „prešerno, divje skakati“, polj *brykać* „biti predrzen, divjati, brcati“, sloven. *brkniti, brcati* itd.²⁾

Brez dvoma gre sem gr. βρούχετος „žaba“ (Cypr.) Hesych., cf. zg. (c) in k pomenu nem. *Frosch* s sor. : ievr. *preu- „skakati, brizgati etc.“, sti. *plavaga-* „žaba“ k istemu korenju etc.

3. Iz „sunkovitega gibanja“ se je razvilo „suvati, bosti“.³⁾ Sem spadajo:

a) sl. *brutō* „žebelj“ v srb. -scl. *brutō* „clavus“ in blg. *brut*. K dosedanjim razlagam cf. Berneker, Sl. EW. I 90 in t. b.)!

b) k zg. besedi Kluge, Dtsch. EW., 11. Aufl. 443 po pravi postavlja sr. v. nem. *pfrieme*, n. v. nem. *Pfriem*, niz. *priem* „železna ost za prebadanje“ (pragerm. *preu-man-) in ags. *prēon*, angl. *preen* „železno orodje za odstranjevanje kosmov“, isl.

²⁾ Na pomen „divjati, biti prešeren ip.“ v teh besedah spominjata Hesych. glosi βρουλός· κρηρός in βρούνος· ἐνός ἢ μαινόμενος; seveda je možno, da sta novotvorbi.

³⁾ K pomenu „suvati“: „pest“ morda smemo postaviti Hesych. glosa βρότανα· κονδύλους (nadaljnje, tudi vzporedno βέτανα· κόνδυλοι gl. Thes. II 441, tudi k menjavi debel βρυ- in βυ- v številnih glosah, cf. zg. sub βρολλίχα!).

Popolnoma nejasna je glosa ἀμβρυχαί· αἱ τῶν χειρῶν ἐμβολαί (Hesych.); ako pomeni „sunek (z roko)“, imamo opravka z *brūk(h)-, cf. t. 3 d.

*bru- v pomenu „bosti“ verj. prinaša βρόσσος, att. βρόττος „vrsta morskega ježa“ (Aristot., Hesych.) iz *brókjo-ς; cf. nadalje ἀβρυτός· βρόττος (Hesych.), kjer ἀ- morda predstavlja prv. *sm-, in ἀμβρυτος „kind of shell-fish“ (Lidell—Scott); μβ ekspresivno?

Majhne etimološke vrednosti je βρότειν· ὀρῶτειν EM. 216, 28.

prjónn „pletilka“ (pragerm. **preu-nan-*). Tvorbo z *-l-* kaže *pryel* „bodalo“ (gl. Kluge l. c., pragerm. **preu-la-*).⁴⁾

c) dosedaj nerazložene so bile:

ags. *prod-bor* ntr. „sveder“, angl. *prod*; ags. *prot-bor* ntr. id., n. angl. dial. *prote*, norv. *protá* „bosti, vrtati“. Holthausen, Altengl. EW. 249 te besede pusti brez razlage.

ags. *prulla* msc. in d. nem. *prull* „bruno, štor“. Pri Holt-hausenu l. c. ravno tako nerazloženo.

Cela skupina v tej točki kaže osnovni pomen „suvati, bosti“ oz. orodje za izvrševanje tega⁵⁾.

d) s **-q-* podaljšani koren **breu-q-* (cf. 2 a) nahajamo v lit. *brùk-ti*, *brukù* „zabijem v . . .“, *i-brùkti* id. S tem so že primerjali sl. besedi, gl. Bernekerja l. c.

4. V pomenu „rasti, otekati“ sme iti sem lat. *bruscum*, *-i* ntr. „izrastek na javoru“ (Plin.). Z gr. βρώω so ga skušali že vezati, cf. Walde—Hofmann, LEW. I 117. Ker je dial. beseda z **g^h* > *b-* ali keltska z **bh-* > *b-* neverj., nam zveza z gr. βρώω v naši kombinaciji morda da pravilno razlago za lat. *b-* (ievr. **b-*).

Pomen „rasti, otekati, votel“ kažejo gr. Hesych. glose: βραῦλον κοῖλον, βραῦνα κήλη, κύστις, έντεροκήλη, βραυνία κοιλώματα γης in ime atiškega dema Βραυρών. Fick, KZ. 42, 288 je skušal te besede zvezati z gr. έβρώσθη; toda pomen je temu nasproten. V naši kombinaciji bi pomen ne delal prevelikih težav; neugoden je le diftong *-au-*, vendar se pa tudi ta da razložiti kot nadomestek za **-eu-* ali **-ou-* v ekspresivnih ali vulgarnih izrazih, cf. zg. βραῦκος (t. 2 dl).

Za vse zgornje besede je skupna osnova ievr. **brū/ũ-*; odtod s formanti **-q-*, **-d-* in **-zg-/*-zd-* podaljšave v t. 1 b, 2 d, 3 d — v 1 b in 3 c — v 1 d (cf. tudi 4). Prevoj v **breu-*, **brou-* je brez dvoma sekundaren. Koren je onomatopejičnega izvora, zato pogosto ni mogoče ugotoviti starosti posameznih tvorbo; gotovo jih je precej nastalo v dobi po razcepitvi praievr. jezika. Prvotni pojmovni obseg je označevanje glasu, ki nastane bodisi pri udarcu ob nek trd predmet ali pri prodoru skozi trdno oviro ali pri sunkovitem prehodu iz mirovanja v hitro gibanje. (Niže spodaj je omenjena še ena varianta: posnemanje tuljenja živali ali viharja). Iz tega se je raba premaknila na označevanje gibanj, ki povzročajo take glasove, torej „sunkovitega premikanja, skakanja“, „brizga, izbruha“ itd. Nekdanja glasovna predstava se je torej umaknila optični⁶⁾.

4) Pomensko zanimiv je polab. *broizgüöl* „Pflugkeil“, ki spada k slov. *bryzgati* (t. 1 d).

5) Morda smemo sem postaviti še nem. *Pfropfen* m. „zamašek“, ki gre na d. nem. *propp(en)* etc., gl. Kluge, Deutsch. EW. (11. Aufl.) 443; je verjetno mlada tvorba, vendar kaže živost tvorbo z **br-* (germ. **pr-*).

6) K skupini slov. *brykati* „brcati etc.“ cf. Berneker, Sl. EW. I, 93; cf. rus. *bruka!* „brcati, suvati“. Leskien, IF. 13, 188 spominja na lit. *bri-*

Baltoslovanski material je seveda v toliko negotov, ker je *b-* dvoumen. Raba v op. 6 omenjene interjekcije v lit. nam pa omogoča postaviti sem še celo baltosl. skupino s pom. „brusiti, odrgniti etc.“, navedeno pod **bhreu-q-/k-* pri Walde—P. II 197, cf. zl. rus. pomen „vreči“! Zaradi tega pomena ni mogoče misliti na zvezo z **bhreu-* „rezati“.

Nadaljnji možni sorodniki so v let.: *braulēt* „in der Brunst sein“, ki gre k lit. *briūtis* (Mühlenbach—Endzelin I 326), *braužna* „einer, der sich viel unter die Leute mengt“, *bružma* „das Getümmel, Gewühl, unruhige Menge“, cf. lit. *bruzdà* „dviženje, speh“ (Mühlenb.—E. I 340), *brūžāsanās* „ein großes Gewühl, Gedränge“, *brūžma* „eine Menschenmenge“ etc. Da vrsta balt. besed spada v našo grupo, ali da izvira od samostoj. tvorjenega onomatopoeičnega *bru-*, kaže pogosti sopomen „delati hrup pri drgnenju, etc.“

Na prv. pomen „suvati“ gre verjetno ir. *frith-brud-* „renuere, respuere“ pri Pedersenu, Kelt. Gr. II 479 (tega zveza z germ. *breutan „lomiti“ pomensko ni prepričljiva; v naši kombinaciji imamo podaljšek z **-d-*, cf. zg. t. I b).

Ker je zgornji **bru-* posnetek naravnega glasu, smemo trditi, da v osnovi spada sem tudi **bru-* v nasl. grških besedah:

1. βροχάομαι, pf. βέβροχα „rjovem, tulim“. Cf. Walde—P. II 120.

2. Hesych. glosi βρουαλιζων· διρησμων in βρουαλιγμός m. „trušč“. Sufiks je identičen z že prej omenjenim v delbu βρουαλ(λ)- „ples“.

3. Morda gresta sem Hesych. glosi βομβρούζων· τονθορούζων. βοών, βομβρυνάζειν· βρενθύεσθαι. Druga glosa kaže pomenske sorodnosti z glagolom βρούζω in Hes. βρουαίων· μετεωρίζομενος και κορωνιών, vendar pa smemo tu izhajati direktno iz pomena „vpiti, bahati se“. Možno je seveda, da gresta ti dve besedi k znanemu onomatopeičnemu delbu *bomb-*. Ako sta pa sorodni z našim *bru-*, imamo opravka z redupl. kot v τονθ(ο)ρούζω, πομφόλυξ etc.

Končno naj omenim, da v germ. jezikih eksistira tudi varianta z *-i-* (**bri-*): ags. *prica* m. „vbod, kos“, n. isl. *prik* „kratek kol“, šved. *prick* „drog“, norv. *prika* „šilast drog“; ags. *ā-prician* „bosti“, *prician* „prevrtati, bosti“, st. nord. *prika*; ags. *pricung* „vbod“; ags. *pricel(s)* m. „konica, ost; kos“, nem. *Prikkel* etc. (pragerm. **pri-k-*); ags. *preğ* „koničast kol“ (**pri-g-*); od osnovne baze **pri-*: st. dan. *prille* „dražiti, spodbadati“

dukšt, brúžšt, interjekciji pri „vreči, hitro vskočiti etc.“; tu se kaže torej še v historični, dobi zveza s prv. pomensko sfero.

Nejasna mi je točna klasifikacija slov. skupine *bryla* v mrus. *brŷla* „gruda, kepa“ in polj. *bryła* „gruda, čok, gruča“. Pomen bi ju stavil k t. 4; vendar ni tu nobenega dokaza za prv. pomen „otekati“; pač pa moremo pomen „gruča itd.“ izvajati kot optični refleks prv. akustične predstave iz nekdanjega „predmet, ki povzroči temen zvok ob udarcu“.

(iz *pridle); norv. dial. *prisa* „zbadati, dražiti“, *preima*, *preina* id. Cf. Holthausen, Altengl. EW. 249; Falk-Torp, Norw.-Dän. EW. II 849. Stara zveza z lit. *brėžiu* „praskam“ itd. (cf. Fick—Falk—Torp III 221) ni verjetna, ker gre tu za težko bazo.

Nadaljnjih sorodnikov ni najti. Morda smemo sem postaviti gr. βρίγχα τὸ μικρόν. Κύπριοι (Hesych.) (razlaga, ki jo podaja Hoffmann, BB. 15, 48 [: sti. *vrašč-* „razkosati“], ni verjetna, ker ni nikjer zapisano, da je β- tu = F-). Sorodstvo z germ. besedami sicer ni nujno vzeti v običajnem genealoškem smislu, temveč gre lahko za dva neodvisna, toda paralelna pojava: v germ. za fonetično ponazarjanje občutka pri zbadanju, v gr. za fonetično ponazarjanje predstave o majhnem, drobnem; pri tem je na obeh straneh važen vokal *-i-*; za gr. besedo prim. še μικρός z lat. *mīca*, ital. *piccolo*, slov. *mičken* itd. Toda pomen 'kos' v germ. skupini dovoljuje misel na praserodstvo z gr. besedo; gr. *-n-* je gotovo ekspresiven.

Na drugi strani germ. *pri - = ievr. *bri- ne more biti zvezan z **bru-* na podlagi običajnih principov (torej z ločitvijo jedra **ber-* in pripon *-*ei/i-* in *-*eu/u-*). Gre le za osnovno konsonantno grupo **br-*, katere vokalizacija je odvisna od vsakokratnih zunanjih (akustičnih) pojavov. Vokal *-i-* pri oznaki za „zbadanje“ nahajamo tudi sicer, cf. ievr. **steig-*, **peik/g-*, sl. *pikati* etc.

18. Gr. γρῦνός

Beseda γρῦνός ali γρουνός (Lycophr., EM.) pomeni [v pl.] po Suid. in Zon. κορμοὶ δρῦνοι αὐτὰ τῶν γερανδρῶν ἔϋλα, po Herodian. in Arcad. πα αὐτῶν ζύλων ξηραὶ καὶ παχεῖαι βύλαι. Cf. Thes. II 793.

Običajno jo stavljajo k lit. *gruzdėti* „tleti“, cf. Pokorny, Idg. EW. 406. Ta pa popolnoma po pravici k ievr. domnevni osnovni **greus-* postavlja dva vprašaja. Zveza je, namreč čisto neverjetna zaradi krajevnega imena Γρύνειον, Γρύνεία, Γρῦνοι (mesto v juž. Eolidi, znano po slovitem Apolonovem gaju, kar je zelo važno za etimologijo), ki kaže prej na prv. pomen „grmovje, gozdič“. Šele odtod bi dobili pomen „drva, suh les, dračje“.

Zdi se mi, da ob takem prv. pomenu moremo najti primerne zveze izven gr. jezika in sicer v:

a) germ. **krū-da-* (ievr. **grū-tó-*, kjer *-*to-* kot participiálni sufiks kaže na prv. verbalno deblo in se v tem sklada z **nó-* v gr.) v st. v. nem *krūt*, nem. *Kraut*, s. saks. *krūd*, angl. *crowd*, etc. „zelišče, trava, rastlina“, niz. *kruid* „sočivje“; pra-germ. pomen „zelišče“ je prav lahko združljiv z gr. „grmovje ip.“. S tem bi odpadla do sedaj običajna zveza z gr. βρύω, gl. zg. pri tem:

b) Pomensko je gr. besedi še bliže sl. beseda *gr̥m̥* (stcsl. „φυτόν“ [loc. sg. *gr̥m̥ū*], st. rus. *gr̥m̥o*, *gr̥em̥o*, *gr̥om̥o* „gr̥m̥“, srb. *gr̥m̥* „id., vrsta hrasta“, sloven. *gr̥m̥*). Po Bernekerju, Sl. EW. I 358 je praslov. oblika negotova zaradi menjave med *e* in *o* v rus.; gladko pa se da ta pojasniti z asimilacijo *-v-* pred svetlimi vokali v končnicah v *-b¹*). Tedaj bi dobili ievr. prabliko *gr̥u-mo-*, ki bi se razlikovala od gr. le v drugem sufiksu in po kvantiteti *-u-*.

Brez dvoma moramo sem postaviti še gr. γροήλιον. ῥωσμηὶν δρυός (Hesych.), dasi točen pomen interpretamenta ni dosegljiv.

Nadaljnje sorodstvo mi ni znano. Zdi se mi pa, da smemo na podlagi številnih paralel za pomen „gr̥m̥, šop“ : : „stisniti“ (tako verj. gr. κάμπος s sorodniki Živa Antika 1953, 181 : : ievr. **gem-* „stiskati“; nem. *strauch* : : *struk „steif sein“ Fick etc., Vgl. Wb. III (4. Aufl.) 503) pristaviti našo skupino k ievr. **greu-t-* „drängen, zusammendrücken“ v ir. *gruth* „geronnene Milch, Quark“, ags. *crūdan* „pressen, treiben, eilen“, *croð* ntr. „Menge, Gedränge“, sr. v. nem. *krot* „Bedrängung“ etc. (gl. k tej skupini Pokorný, Idg. EW. 406; Holthausen, Aengl. EW. 61). Za nem. etc. *Kraut* je to domneval že Fick—Falk—Torp, Vgl. Wb. III (4. Aufl.) 54.

Z grške strani temu pomenu „stiskati“ > „skrčiti v oblo, oblikovati v kroglasto telo“ odgovarja beseda γρῦνον = σίκως ἄγριος (Ps.-Diosc. 4, 150; cf. Thes. II 793) kot prv. „gruča, kepa“.

19. Gr. ἐγγρισμός

Hesych. to besedo razlaga s παροξυσμός. Sem je treba postaviti še nasl. glose: (cf. Liddell—Scott s. vv.)

ἄγγριζειν ἐρεθίζειν (Hesych.);

ἄγγρις ὀδύνη (Suid.);

ἄγγρισμός „irritatio“ in ἄγγριστής „irritator“ (Gloss.);

ἄγγριάς τοῦ ἐρεθισμοῦ, οἱ δὲ τῶς ἀνίας (Orion ap. EM. 6, 49).

Ako je dovoljeno v vseh teh besedah — njih filološka vrednost je zaradi poznega izpričanja precej dvomljiva — videti ostanke sestav z *ἐν-* in *ἀν-* = *ἀνα-*, tedaj dobimo osnovno, verj. glagolno deblo **gri-*, to pa morda nadalje nahajamo v pozni glosi γρίντης ὁ ὕβριστής (Zonar., Cyrill.). Ta glosa morda izvira od nekega glagola **gr̥inō*, vendar pa je njena vrednost zmanjšana po dveh drugih glosah, cf. o tem Liddell—Scott s. v., Thes. II 785.

¹) cf. Vondrák, Vgl. Sl. Gr. (2. Aufl.) I 173, zl. op. I. in podobno razmerje pri **dr̥m̥* pri Bernekerju I 231; zelo verjetna je domneva, da je **gr̥m̥* kakorkoli pod vplivom starejšega in tudi izven slov. jezikov močno razširjenega **dr̥m̥*.

Glagolno deblo *grī-, ki ga nam te glose verjetno izpričujejo, bi potemtakem pomenilo „nadlegovati, siliti, vzpodbujati, dražiti“ in bi brez dvoma najlepše šlo k:

1. Sti. *jráyati* „stürmt an, läuft an“, *jráyas* ntr. „Ansturm, Anlauf, Lauf, Strom“ = av. *zrayō* „morje“, s. perz. *draya* id., n. perz. *daryā* „tok, morje“, sti. *uru-jri-* „sich weit ausdehnend“, *pári-jri-* „herumlaufend“ etc. Prv. pomen arij. skupine je „biti v silovitem zagonu, drveti“; gr. zgoraj ugotovljeni pomen je potemtakem naslednik starejšega „vreči se na koga“ in 'razburiti'.

Arij. skupino so dosedaj običajno izvajali iz *glei-, cf. Walde—P. I 660 in Pokorny, Idg. EW. 401. Ker pa lat. *gliscere* mora odpasti (gl. Walde—Hofmann, LEW. I 608, visi nastavitev ievr. *-l- v zraku.

2. Prav isti pomen „divje naskočiti“ > „silno se truditi“ kaže germ. skupina: st. v. nem. *chrēg* „pertinacia“, *widarkrēgi* „controversia“, *widarkriegelin* „obstinatus“, sr. v. nem. *kriec/g* „Anstrengung, Streben nach etw.“, „Widerstreben, Widerstand, Wortstreit, Zwist, Kampf“, od 15. stol. „Krieg“ kot v mod. nem. (gl. Kluge, Deutsch. EW. [11. Aufl.] 330). Izven nem. le v niz. *krijg*. Kot glagol: nem. *kriegen* (sr. v. nem. *kriegen*, sr. niz. etc. *krīgen*) „sich anstrengen, streben, trachten, widerstreben . . . bekommen, erhalten“ (Kluge l. c.).

Pragerm. oblika je *krēiga-, *krīga-, cf. Fick—Falk—Torp III (4. A.) 53. V naši zvezi bi šlo za ievr. suf. *-qó-, teže za ievr. glagolno deblo *grēi-gh- z znanim glagolnim suf. —*ēi- kaže podaljšavo naspr. prvotnemu *ēi v indoiran. skupini.

Dosedaj pogosto ponavljana zveza z gr. βριαρός, βρίμη etc. (cf. Fick etc. l. c.; Pokorny, Idg. EW. 477 etc.) kljub ir. *bríg* „moč“ ni verj.

3. Nadalje stavljam sem dosedaj nerazloženi ags. *crīgan* „aufwallen, sprudeln“ (cf. Holthausen, Altengl. EW. 60). V indoiran. skupini imamo zl. vidno nianso „drveti, teči“ o vodah. S to stavljam v tesno zvezo pomen angl. glagola. S tem pa dobimo nesporno potrdilo, da je tudi germ. skupina pod t. 2 brez dvoma sorodna z arij. *grēi-, kajii od ags. *crīgan* je ni lahko ločiti, ta pa s svojim pomenom preprečuje zvezo z zg. omenjenimi pripadniki korena *g^hrei/i-.

Nadaljnjih sorodnikov nisem mogel najti. Koren *gr-ei-smemo razlagati kot podaljšek s suf. -ei- od preprostejšega *ger-. Tega po mojem mnenju kaže arm. skupina:

a) *cor* „gocciolamento, flusso“, *coram*, *corem*, *corim* „gocciolare, stillare, colare, versarsi, grondare; spargersi, spandersi; correre, scorrere all' ingiù etc.“ in *corem*, *corethsuthsanem* „gocciare, distillare, fare scorrere . . ., versare, spandere, spargere“, ievr. *g^hor-;

b) *cir* „disperso, sparso“, ievr. *g^hēr-.

Armenska skupina kaže pomensko tesnejše vezi z iran. in ags.

Napačno o arm. besedah Petersson, Stud. über d. idg. Heteroklisie, 139 sl., ki izhaja od (izvedenega!) *corak* „cock, tap, pipe, duct, funnel“ in navezuje na besede s pomenom „votel, cev ip.“. Z arij. *fray-* je arm. skupino pod a) zvezal že Schefelowitz, BB. 28, 296, kot sem naknadno opazil.

Morda smemo navezati še:

a) kimr. *gyrru* „goniti“ in *gyrr* msc. „Treiben, Viehtreiben“ iz **ger-s-i-o-*. Dosedaj stalno stavljan k ievr. **gers-* „drehen, biegen“, cf. Lidén, Arm. Stud. 51 sl. in nazadnje Pokorny, Idg. EW. 392. Besede sr. v. nem. *kerren* „kehren, wenden“, ags. *cierran* „wenden, in eine best. Lage bringen, intr. sich wenden“, etc., ki jih sedaj splošno vežejo z zg. korenom **gers-* „viti“, so morda z arm. *caray* „služabnik“ sorodne z našo skupino in bi pričale za prv. dvojni pomen „krožiti; vrteti“ in „(premočrtno) drveti“, cf. ievr. **q^hel-* z isto dvojnostjo. Vendar je to zelo negotovo.

b) negotovo je, če smemo sem postaviti av. *zarəš-* „vleči“. Fonetično ni kaj oporekatl, toda pomen je precej daleč. Kljub temu pa se morda da postaviti most vsaj do zg. omenjenega kimr. glagola: po Bartholomae, Airan. Wb. 1684 se *frā-zarəš-* (v ptc.) Yt. 10, 38 uporablja z *gāuš*; B. prevaja „das Rind, das... fortgezerrt wird“; tu je stik s kimr. besedama blizu; kako je z ostalimi primerki tega korena — *nī-zarəš-* „hinabzerren“ z obj. „duše nevernikov“ V. 19, 30 in *Vizarəša-*, sr. perz. *Viziš* „ime nekega Daeva“, ki odpelje „duše nevernikov“ V. 19, 26, — naj odločijo iranisti; Bartholomae o. cit. 1684 in 1471 ostaja pri „zerren“; gotovo je, da glagol izraža nasilno premikanje; torej zveza z našim korenem ne bi bila pretežavna.

O het. *garitt-s* „Flut, Ueberschwemmung“ posebej.

20. Gr. λάβρος.

Grška skupina λάβρος „silen, silovit, divji (veter, valovi, pogled etc.); predrzen, nepremišljen (osebe); ogromen; požrešen, pohlepen“ z izvedenkami λαβρεύομαι „biti v govorjenju strasten“, λαβράζω „neprestano govorčiti“, λαβράκης in λαβραγόρης „neznosen blebetač“, λάβραξ „morski pes“ je doživela vrsto razlag, vendar ni nobena prepričljiva. Cf. Schulze, KZ. 42, 233 (k lat. *rabiēs*, ki pa ima verjetno ievr. **bh-*), Stokes, KZ. 40, 244 (k ir. *allabair* „echo“, ki je sestavljen iz *all* „cliff“ in *labair* = *suilber*; pomen preozek); danes običajna je zveza z gr. λαμβάνω „zgrabim“ in ags. *laečcan* „id.“ (cf. Boisacq 547, Walde—P. II 707, Hofmann, Gr. EW. 170). Tudi ta zadnja razlaga v pomenu ne ustreza in jo je treba popraviti v smislu spodaj izvedene kombinacije.

Ker je prv. pomen skupine „silovitost v gibanju ali strasteh“, gre λάβρος kot *sləgu-ró-s najprej k naslednji ievr. sku-

pini; a) gr. λῶβη „žalitev, sramotenje; sramota; nasilnost, mučenje; uničevanje“ z glagolom λωβάομαι (redko akt.) „žaliti, sramotiti, mučiti, onečastiti, zapeljati; škodovati, pokvariti; oropati (mesto)“, λωβήεις „poguben“, λωβητήρ „žaljivec, sramoteč; poguben, uničujoč; zločinski, zlobnež“ etc. in b) lit. *slogà* „Plage, Landplage“, let. *slāga* „škoda, nadloga“; besede kot lit. *sluogai* „Hölzer zum Beschweren ungeweichten Flachses“, let. *sluogs* „was zum Beschweren, Niederdrücken gebraucht wird“, lit. *slėgti* „stiskati“, let. *slėgt* „zapreti“ etc., jasno dokazujejo, da je bil prvotni pomen te grupe čisto fizični: „stiskati, pritiskati“, gl. Walde—P. II 714 z bibl.

Ako je λάβρος s to skupino soroden, moramo domnevati razvoj „(fizično) stiskati: pritiskati na koga, mučiti, nadlegovati“ > „biti nasilen, divji, neugnan, navaljevati“. Pomen je tako blizu gr. λῶβη, da ni mogoče gledati v teh dveh skupinah dve popolnoma nesorodni bazi. Lastnosti, ki jih označuje λάβρος, so ravno lastnosti tistega, ki povzroča ali izvršuje λῶβη.

Zveza z domnevnim ievr. korenom *(s)lag^u- „zgrabiti“ (v gr. λάζομαι, λαμβάνω etc. in ags. *laeécān* id., gl. Walde-P. II 707) je pomensko težavna (fonetično brez težav, le da *-a- v praievr. obliki nadomestimo z *-ə-). Vendar pa „zgrabiti“ često izhaja iz starejšega pojmovanja „objeti, okleniti“: tako ievr. *g^hher- pomeni „zgrabiti“ in „obdajati, ograditi“; dalje iz „biti nasilen, nadmočen“ > premagati i. p.“ v ievr. *segh- > gr. ἔχω (gl. Walde—P. II 481); popolnoma z našimi pomenskimi odnosi bi se pa skladal gr. πέζω „stiskam“, ki v poklasični dobi (πιάζω) dobi pomen „zgrabiti“ in ga obdrži do današnje dobe (n. gr. πιάνω), cf. Buck, Selected Syn. str. 744.

Ags. *laeécān*, ako je soroden, bi kazal ievr. vzpor. obliko brez *s-.

21. Gr. πενόν

Ta Hesych. glosa pomeni μεμελανωμένον in je bila popravljen v πελιόν. Toda to ni potrebno, kajti tudi v prvotni obliki najde primerne izvengrške sorodnike v nasl. germ. besedah:

st. v. nem. *finstar*, sr. v. nem. *vinster*, nem. *finster*, s. saks. *fini-star*, pragerm. *fenes-ro- ali *fens-ro- od *es*-debela *fenes-, ievr. *pén-es- „tema, mrak“. Le na zg. dve področji omejeni adj. so dosedaj sicer skušali razlagati kot fonetično dubletu k st. v. nem. *dinstar* etc., kjer bi naj *b- dal po disimilaciji (k-s-) f-. Cf. Behaghel, *Gesch. d. dtsch. Spr.* (5. Aufl.) 368; Kluge, *Deutsch. EW.* (11. Aufl.) 159. Toda disimilacija te vrste je le nekoliko pretvegana; zveza z gr. πενόν jo popravlja nepotrebno.

Nadaljnje sorodstvo je neznano. Vendar pa smemo s Spechtom, *KZ.* 55, 20 in 59, 284 misliti na zvezo z ievr. besedami za „močvirje“ (got. *fani* etc.). Znano je, da pojem „močvirje,

blato“ pogosto izhaja iz oznak za „barvo“, zl. iz adj. s pomenom „črn, temen“.

22. Gr. ἔλλερος

Beseda ἔλλερος se citira skoraj vedno le v pl. ntr. v pomenu „kaká“, cf. Eustath. 635, 5; po Hesych. = ἐχθρά, πολέμια, ἄδικα; Zonar. = φόνια, χαλεπά, κακά etc.; cf. Thes. III 766.

Beseda je dosedaj še nerazložena. Podlago za pravilno pojasnitev nam dasta dve prav tako nepojasneni glosi:

a) ἐλλύτατον· οἰκτρότατον (Hesych.). Thes. III 780 opominja na sl.

b) ἐλαύτατον· δεινότατον (Hesych.).

Prva glosa je evidentno izpeljana iz *u*-jevskega adj. *ἐλλύ-ς „οἰκτρός, δεινός“. Druga je seveda identična z njo, le da je v pratekstu morala nastati napaka zaradi čitanja drugega -λ- kot -α-, kot n. pr. stoji pri Hesych. αἰγὼν· ὀλέθριον nam. λουγόν (cf. Liddell—Scott s. v.).

Novi adj. *ἐλλύ-ς stoji do ἔλλερο-ς v istem razmerju kot κρατύ-ς do κρατερό-ς ali γλυκύς do γλυκερός. S tem dobimo potrđilo, da sta obe paralelni tvorbi stari. Ker je ἔλλερος po Eustath. l. c. dialektičen, ni čudno, da je izpričan šele pri Callim. (fr. 434).

Izven grščine je iskati sorodnika najprej v arm. besedah *etuk* „miserabile, deplorabile, infelice, sciagurato, povero, sfortunato; guaio, sciagura, disastro“, *yetuks ankanil* „scongiorare, supplicare, implorare umilmente . . .“, *etuk* „guai! peccato! . . .“, *etuk du* „guai a te!“, *etuk em es* „guai a me! lasso me! oimè!“ etc., *etkuthiun* „miseria, calamità, sciagura, infelicità, guaio . . .“, *etkeli* „miserabile, infelice, sciagurato, misero, povero; lugubre, luttuoso, doloroso, funesto, triste“. Tudi ta skupina dosedaj ni bila razložena; zveza z gr. λευγαλέος „nesrečen“ etc. (Scheffelowitz, BB. 28, 308) je zgrešena fonetično (pri tretiranju *-k* kot dela korena bi namreč pričakovali *-c- za *-u*-jem).

Ker je *-k* v arm. znan kot sufiks, ki služi pogosto za podaljšanje prv. *u-debel (cf. *andzuk* „ozek“ : sti. *ahú-š*), dobimo ievr. *u-jevsko deblo, istovetno z zgoraj ugotovljenim gr. *ἐλλύ-ς. Kajti tudi v tem soglašata oba jezika, da mora arm. *-t*- izvirati iz neke kons. skupine *x+l* ali obratno, ki se je v gr. (dialektično!) asimilirala v *-λλ-*; razen tega smemo identificirati arm. *-t*- z gr. ekspresivnim *-λλ-*, nadomestkom normalnega **-l*-.

Ravno v zvezi s tem, kaj se za to kons. skupino skriva, je tudi problem nadaljnjega sorodstva naše skupine. Meni se zdi najprimernejša zveza z arm. *eterñ*, gen. *eteran* oz. *eteran* (prvoten je torej *-r-*, *-ř-* je nastal v poziciji pred *-n*), pl. *eterkh* in *eterunkh* „sciagura, disastro, sventura, guai, calamità, gran danno, gran pericolo“, *eterakan* „lugubre, tragico, funesto, miserabile, sciagurato“. Beseda izvira iz nekega **etero-* (adj.) „ne-

srečen“, ki bi smel biti identičen z gr. ἔλλερος (gr. -λλ- = arm. -t- kot zg.). S tem bi dobili nadvse zanimivo, menda edinstveno korespondenco med grščino in armenščino (NB. med dvema jezikoma, ki smeta po Bonfanteju, Mél. Pedersen 15—33 in tudi po mojem prepričanju veljati za najtesneje sorodna med vsemi samostojnimi „vejami“ indoevropske družine):

*u-deblo gr. *ἔλλό-ς = arm. *étu-k*

**ě*ro-deblo gr. ἔλλερος = arm. *eteř-n*.

Ker so arm. *eteřn* vezali z ievr. (pa precej negotovo) skupino **el-* „vernichten, verderben“ (pri Pokorny, Idg. EW. 306, z dvema??) v gr. ἔλλομι „uničim“ = ὀλέω id. (po Schwyzerju, Gr. Gr. I 747 namesto prv. *ἔλε- po nekem kavzativu *ὀλέω) etc., sr. bret. *el-boet* „lakota“, bret. *ol-buid* „pomanjkanje hrane“, *ol-argand* „pomanjkanje denarja“ etc. (Loth), se mi zdi najpametnejše, kar ostati pri tej razlagi tudi glede ostalih zg. besed.

Tedaj bi imeli v arm. -t- ostanek ievr. grupe **ln-* in na isto sme kazati gr. -λλ-; cf. k temu problemu Schwyzer, Gr. Gr. I 284, cf. zl. gr. ἔλλός „jelenček“: sl *jelen* etc. K. arm. -t- iz **ln-* cf. Meillet, Esq. Arm. (2e éd.) 48. Obe *u*-jevski tvorbi sta torej tvorjeni od korena **el-* s suf. **nu-*. V *ero-tvorbi bi pričakovali sicer sam **l-* brez -*n*-sufiksa, vendar je možno, da je ta prešel sem po analogiji oz. je *ero- stopil na **el-n-* po kaki pomensko sorodni besedi. Mnogo preprostejše je pa, če vzamemo arm. -t- (kot identičen z gr. -λλ-) kot ekspresivno ojačenje ievr. **l-* v obeh tvorbah obeh jezikov.

Ievr. koren **el-* pa dobi še enega sorodnika: arm. *atths-kh* „bisogno, indigenza delle cose necessarie, necessità“. Beseda vsebuje sufiks *-ths-* iz ievr. **sk-* kot *haths* „kruh“, *xuths* „soba“, *aiths* „preiskava“ itd., ki po večini izvirajo od praesentia, tvorjenih s **sko-* (cf. v. Patrubány, KZ. 37, 428; k *aiths* sti. *iccháti* 'išče' etc.). Pri *at-ths-kh*¹⁾ je to toliko bolj verjetno, ker imamo koren v redukcijski stopnji (ievr. torej **sk-*). Pomensko odgovarjajo najbolje zg. citirane bretonske besede.

23. Gr. ἔνελος

νεβρός (Hesych.) so dosedaj običajno razlagali kot nastalo po metatezi iz *el-en-os; cf. Boisacq s. v. Vendar je taka metateza že spričo nujne asociacije z ἔλλός in ἔλαφος malo verjetna; tudi formalna stran (sufiks *-eno-*) je malo prepričljiva.

Lat. *inuleus* je baje izposojeno iz gr., cf. Walde—Hofmann, LEW. I 647; na vsak način se mi zdi bolje, da z Niedermanom, BB. 25, 84 sl. domnevamo neko skupno lat.-gr. deblo **en-e-lo-* „mladič jelena etc.“, v obeh jezikih podedovano iz praievr. dobe.

Dalje pa stavljam korenski del **en-* k ievr. besedi za „leto“, ohranjeni le v gr. ἔνος „leto“ (Hesych.), διενος „2-leten“ etc.,

¹⁾ Zl. cf. *khaths* 'lakota'!

cf. Pokorny, Idg. EW. 314 z nadaljnimi, manj verjetnimi primerjavami. Gr. *πητήν* „enoletno jagnje“ kaže na konsonantno deblo **en-* in od tega je izveden naš *en-e-lo-s (prvotno adj.) s prv. pomenom „enoleten, v prvem letu, ki še ni prekoračil starosti enega leta“ čisto tako, kot izhaja lat *vitulus* od konson. debbla **uet-* „leto“.

Ljubljana

B. Čop

RÉSUMÉ

B. Čop: ETYMA

15 Gr. *ἀκιδνός* „faible, chétif, fade, insipide“ avec *ἀκιδρός* = *ἀσθενής* (Cyrill.; Hésych. dans *ἀκιδραπάζω ἀμβλυπαῶ*) et avec *ἀκιδρός* suiv. lex. = *ισχνός* και *ἀσθενής* (voir Thes. I 1207) procède d'une racine **ki-* (à- est la voy. prophétique bien connue); *δνό-* en face de *-ρό-* comme *μακιδνός*: *μακιδρός* ou *ἀλαπαδνός*: *λαπαρός*, tandis que *ἀκιδρός* peut être contaminé des deux autres formes.

Nous pensons pouvoir trouver la racine **ki-* sans *à-* prophétique dans *κίρων ἀδύνατος πρὸς συνοσίαν και ἀπεσκολυμμένος και αἰδοῖον βλάβη* qui, suiv. Hésych., a désigné primitivement *τὸν σάτυρον και ἐντεταμένον, τὸν γυναικίαν και μὴ δυνάμενον χρῆσθαι* et dont la graphie est prouvée par les noms pr. *Κίρος* et *Κίρων* (voir Bechtel, BB. 23, 98). D'autres traces de la même racine sont peut-être *κίναρχος*: *ἀφροχος* (Hésych.) et *κιδνοτέρους* τοῖς *ἀσθενεστέροις* (le même), si ce n'est pas tout simplement une graphie erronée pour *ἀκιδνοτέρους*.

En dehors du grec, nous retrouvons la racine **kī-* etc. dans v. irl. *cóil*, *cóel* „mince“, gall. etc. *cul* „macilentus, macer“ (i.-eur. *koi-lo-s), arm. *sin* „secco, magro, disseccato“ (qui est à séparer de *sin* „vuoto“), d'un i.-eur. **kī-no-* ou **kīs-no-*, et dans got. *ushaista* „bedürftig“

Les mots que nous venons de citer procèdent d'un **kēi-*, élargi par **-s-* en got. et peut-être en arm. Le sens primit. était „devenir sec, aride“, d'où „maigre“ et „mince“ (dans les formes celt.), évolué en „faible“ (les formes grecques) et en „produisant trop peu, en parlant de la terre, des animaux domestiques etc.“, d'où „pauvre“ (got).

Il est à noter qu'on a tenté de rapprocher la forme got. des mots norv. *his* „ein leeres Korn in der Aehre“, *hisen* „dünn, hinwelkend“ (Acker) *heisa* „vor der Reife vertrocknen“ (voir Fick-Falk-Torp, Vgl. Wb. III (4 Aufl.) 65), puis de germ. **haisa-*, **haisra-* „rauque“ (Fick etc. I. c., qui rappelle m. h. ðl. *heiser* „schwach, Mangel habend an“). Si cette étymologie est correcte, tout le groupe germanique doit être parent du grec *ἀκιδνός* etc. Alors, le sens prim. „devenir sec, aride“ serait attesté d'une manière incontestable. Nous ajoutons le groupe alb. *thek* „wärme am Feuer“ etc., qui peut être hérité (et non pas emprunté au italien *secco* suiv. Meyer, Alb. EW. 88.). L'alb. atteste la palatale que nous avons trouvée dans l'arm. *sin*, et révèle une notion plus large de „être chaud“.

Le **k-* dans notre grupe est une alternation de **q-* dans le groupe bien connu de l'all. *heiss*, *Hitze*.

16. Au groupe grec *λάπη* etc. (voir *Živa Antika* 1953, pp. 183—6) nous ajoutons gr. *ἄλον* *πηλοί* (Hésych.), d'où *ἀλέρον*: *κόπρον* et *ἀλαρῆναι* *ῥυπᾶναι* (Hés.). Une troisième glose *ὀλερόν*: *βορβορώδες* etc. est tirée de *ὀλός* „liquide trouble“ et appartient directement à la racine **el-*, **ol-* (voir *Živa Antika* I. c.). D'une forme réduite de la même racine, nous pouvons dériver le groupe de *ἄλοι*

Au groupe précité, nous ajoutons les groupes suiv.:

a) **ler-* „excréments etc.“ chez Petersson, Stud. üb. idg. Heteroklisie 138 (dont il faut séparer morphologiquement les gloses grecques à suff. -*ro-*, citées ci-dessus), auquel nous joignons lit. *lervas* „eine enge Wasserstraße zwischen straubbewachsenen Ufern“ et gr. Δέρνα, Δέρνη „nom de lac. etc.“; **ler-* formé de **el-* au moyen du déterminatif **er-*.

b) groupe connu **leu-* „boue, fange, etc.“ chez Walde—P. II 406, tiré de **el-* au moyen de **eu-*.

c) De la forme élargie par **-d-* ou **-dh-*, nous dérivons hitt. *al-tanniš* „Quelle, Brunnen“. Discussion détaillée apparaîtra ailleurs.

d) Au masc. *ólpo-s „lutum, aquae fons, etc.“, nous ajoutons le fém. *olp-ī, attesté dans v. norr. *elfr* f. „fleuve“, m. b. all. *elve* „Strombett“ et probablement dans le nom du fleuve *Elbe*. Le dernier doit être séparé des noms de fleuves comme *Albis* (Gaule) etc., à cause du sens de m. b. all. *elve*, qui ne peut aucunement être tiré du sens de „blanc“.

De la même forme **elp-*, **olp-*, on peut tirer russ. *lábza* „sumplige Stelle“, si c'est une forme tirée de présl. **olp-* (à noter la métatonie dans *lap-* en face de *lop-* dans russ. *lopan'*).

e) De **lā-*, **lā-*, nous tirons le groupe de lit. *lašas* „Tropfen“. On posera un prés. à suff. **-sko-* (*lā-skō). Voir aussi l'article *Late* chez Mühlenbach—Endzelin II 425.

17. Gr. βρόω „sourdre avec force, pousser en abondance“ etc. sont tirés d'une racine onomatopéique **bru-*, qui désignait primitivement le bruit d'un corps tombé sur un objet dur, ou de l'éruption ou explosion causée par une masse liquide traversant de force un obstacle etc.

Plus tard, la notion du „bruit“ effacée, la racine **bru-* désignait tous les mouvements brusques, qui produisent des bruits sourds. Or, on a obtenu les sens de „frapper ou pousser d'une manière brutale; jaillir (eau etc.). d'où pousser (plantes); sauter, d'où danser; enfoncer, p. ex. un clou, pousser, etc.“. Dès lors, on peut comparer au mot grec les groupes suiv.:

A. gr. βροά(λ)ιχα „sorte de danse“ (cf. Hétych., PWRE) (sens prim. „sauter“; voir B), βροάλιχζειν ἀκταίνειν, etc.

B. Du sens de „sauter“ on peut déduire:

a) gr. βρότιχοι βάτραχοι μικροὶ ἔχοντες οὐράς (Hétych.).

b) (élargi par -*q*) i.-eur. **breuq-* „sauter, ruer, etc.“ chez Pokorny, Idg. EW. 103 (dans gr. βροῦκος „sauterelle“, russ. *brykát'* „ruer“, etc.), auquel nous ajoutons βροῦχος βάτραχος (c.-à-d. „animal qui saute“).

C. Du sens de „pousser, enfoncer (un clou), (trans)percer“ on a:

a) gr. (?) βρότονα: κονδύλους (Hétych.) et peut-être aussi ἀμβροχαίαι τῶν χειρῶν ἐμβολαί (le même) et (très incertain, voir Thes. III 828) ἐμβρόσαι ἐνδραίναι (EM.).

b) probablement βρόσσοι, att. βρόττος „hérisson de mer“ avec ἀβροτός (Hétych.) (-*τ-* pour -*ττ-*) et ἀμβροτος „kind of shellfish“ (Liddell—Scott s. v.), si ἀ- = un **sm-* primitif. et -*μβρ-* expressif; -*ss-* < **-kī-* ou **-skī-*.

c) peut-être βρόττειν ὀρύττειν (EM.).

d) sl. *brutz* „clavus“ avec son parent germ. **preu-man-*, **preu-nan-*, **preu-lu-* (voir Kluge, Deutsch. EW. s. v. Pfiem); i.-eur. **breu-* avec apophonie secondaire.

A ce groupe, nous ajoutons: ags. *prod-bor* „vrille“ et ags. *prot-bor* id., norv. *prota* „percer“ et ags. etc. *prulla* „poutre“. Aussi all. Pifropfen et son groupe?

On pourra retenir la connexion de lit. *ī-brūktī* „enfoncer“, etc. avec sl. *brutz* „clavus“ (Berneker, EW. I 90): i. eur. **breu-q-*. Nous pensons que tout le groupe **bhreu-q-/k-* „schabend über etwas streichen, etc.“ chez Walde-P. II 197 (n'est attesté que sur le domaine balto-sl.) peut être ajouté; pour le sens, à comparer surtout l'interj. lit. *brīaukšt*, *brūkšt*.

e) lit. *br(i)đaijuos*, *br(i)đautis* „sich mit Gewalt vordrängen“ et ses parents (Mühlenbach—Endzelin, I 326: let. *braulēt* „in der Brunst sein“,

etc.), avec v. pr. *brewingi* etc. „förderlich“, puis let. *braužna* „einer, der sich viel unter die Leute mengt“, *bruzma* „des Getümmel“, *brūžasanās* „ein großes Gewühl“, etc. (chez Mühlenbach—Endzelin I 327, 340, 342).

f) russ. *bryl'at'* „jeter“.

g) rus. *brukat'*, *bruxat'* „jeter; souiller“; on ajoutera sl. *brudz* „souillure“ (Berneker, EW. I 88; sens prim. „déchet“, „chose rejetée“).

h) Un **bru-*, élargi par **-d-* ou **-dh-*, peut être cherché dans irl. *frith-brud-* „renuere, respuere“.

i) Les gloses βροῦλος· πονηρός et βροῦνος· ἐνός ἢ μαινώμενος (Hésych.) peuvent être parentes; pour le sens, cf. polon. *brykać* „übermütig sein“, *brykliwy* „widerspenstig“ (Groupe B5).

D. Le sens de „jaillir“ est attesté dans :

a) sl. *bryzgatí* id. avec b. all. mod. *prüsten* „schnauben, pfauchen“ et (voir Mühlenbach—Endzelin s. v.) let. *brūzgāt* „viel Wasser vergießen“.

b) peut-être aussi (si **b-* i.-eur.) le groupe sl. *bruja* „écoulement“ chez Berneker, EW. I 88 sq. (où une autre étymologie).

E. Le sens de „se gonfler, grossir“ de gr. βράζω nous permet d'ajouter :

a) lat. *bruscum* „excroissance sur arbre“.

b) gr. βραβλον· κοῖλον, βραβνα· κήλη, κόστις, ἐντεροκήλη, βραυνία· κοιλώματα γῆς (Hésych.) et le nom du dème att. Βραβρών. Sens premier: „gonflé“, d'où „creux“ (cf. gr. κοῖλος!). -av- représente la vocalisation anormale du mot expressif.

c) p. russ. *bryta* „Scholle, Klumpen“, etc., peut aussi s'apparenter à notre groupe; le sens de „objet rond“ dérive de l'image d'un objet gros produisant un bruit sourd.

Il existe une parenté élémentaire entre notre racine et **brū-* chez Walde-P. II 120 dans gr. βροχάομαι. A celle-ci, nous joignons: βροαλιζων· διαρρήσων et βροαλιγρός (Hésych.) et peut-être (si c'est une forme à redoublement) βομβρονάζων· βροενδέσσαι, βομβροζων· τονθορόζων, βοών (Hésych.).

La parenté de la plupart des mots balto-slaves peut passer pour incertaine, le *b-* balto-sl. étant ambigu. Mais nous croyons que le sens parle dans un grand nombre de cas contre la parenté avec une des racines du type **bhreu-*, dont on a déjà rapproché les mots balto-sl.

Une racine parallèle **bri-* est attestée dans ags. *prica* m. „Stich, etc.“ (voir les mots germ. chez Falk—Torp, Norw.—Dän. EW. II 849). Une formation parallèle, sans qu'une parenté primitive soit démontrable, dans gr. βρίκα· τὸ μικρόν. Κόπριοι (Hésych.).

Pour l'évolution du sens, on consultera surtout les articles **sp(h)erēg-*, **spreu-*, **spreud-* chez Walde-P. II 670 sq., 672—675.

18. Gr. γρῦνός ou γρουνός „bois sec, fagot“ a signifié primit. „faisceau“ (du bois sec etc.) et joint ainsi le nom de lieu Γρῦνειον (sens prim. „bosquet“). Nous comparons germ. **krūda-* „Kraut“ et v. sl. **grāms* „buisson“. La racine **grū-*, **grū-*, attestée aussi dans gr. γροῦλιον· ῥωσῆην δρυός (Hésych.) a pu signifier primitivement „être serré“ (d'où „fagot, faisceau, bouquet, buisson, bosquet“, cf. all. *Strauch*) et joint ainsi le groupe **greu-t-* „drängen, zusammendrücken“ chez Pokorny, Idg. EW. 406.

Le grec nous offre probablement un dérivé indépendant de cette racine, à savoir γρῦνον· σίκος ἄγριος (Ps.—Diosc., sens prim. „(all.) ballen“).

19. La glose ἐγγρισμός· παροξυσμός (Hésych.), avec ἀγγροζω· ἐρεθίζω etc. et peut-être γρίντης· ὄβριστής peuvent dériver d'un thème verbal **gri-* „être renué; pousser, exciter“. Nous comparons :

a) skr. *jrāyati* „stürmt an, läuft an“, etc. (i.-eur. **grēi-*).

b) v. h. all. *chrēg* „pertinacia“, *widarkrēgi* „controverſia“, m. h. all. *kriec* „Anstrengung, Streben nach etw., Widerstreben etc.“ (i.-eur. **grēi-qó-* et **grēi/i-qó-*). Nous y ajoutons ags. *crigan* „aufwallen, sprudeln“, ce qui parle en faveur de la parenté avec le groupe arien.

c) hitt. *garitt-s* „Flut, Ueberschwemmung“. Discussion détaillée à paraître ailleurs.

La racine i.-eur. **gr-ei-*, désignant le mouvement rapide des animaux, des hommes, mais surtout des masses d'eau, peut être dérivée d'un primitif **ger-*, que nous pouvons trouver dans arm. *cor* „gocciolamento, flusso“, etc. (si ce n'est pas une formation onomatopéique indépendante) et arm. *cir* „disperso, sparso“ (i.-eur. **gēr-*). D'un élargissement **ger-s-*, on peut dériver gall. *gyrru* „pousser“ et peut-être av. *zarāš-* „tirer“ (si le sens primitif était parallèle à celui du verbe gall.).

20. Gr. λάβρος „violent, impétueux, vorace, avide“ est parent de gr. λάβη „mauvais traitement, violence, outrage, mutilation, etc.“ et de son groupe indo-européen (lit. *slogà* „Plage“, *slégiti* „presser“, etc.). En fait, λάβη est l'effet de l'activité d'un λάβρος.

A ce groupe, nous ajoutons gr. λαμβάνω, dont le sens prim. fut „serrer, presser“, cf. gr. πιάζω „presser“, d'où „saisir“.

21. La glose d'Hésych. πένον μεμελανωμένον, si elle est attestée correctement, peut être parente de v. h. all. *finstar* „sombre“ et atteste un thème i.-eur. **pen-* „être sombre“ sans autre parent direct hors du grec et du germ.

22. Le mot ἔλλερος, cité chez Hésych. au nom. pl. ntr. ἔλλερα: ἐχθρά, πολέμια, ἄδικα (v. aussi Zonar. [= φόνια, χαλεπά, κακά] et Eustath. 635, 5) doit être rapproché des deux gloses d'Hésych.: ἐλλάτατον οἰκτροτάτον et ἐλαύτατον δεινότατον, dont la deuxième doit son -ΛΑ- à une lecture fautive de -ΛΛ- du prototype.

De ces mots, nous pouvons tirer une couple d'adjectifs synonymes ἔλλερος et *ἐλλός, qui répondent, quant à la forme, exactement à celle de κραπερός; κρατός. Il est évident que les deux adjectifs doivent être très anciens. Nous les rapprochons des mots suivants:

a) arm. *eluk* „miserable, déplorable, infelice...“, procédant d'un thème en -u- (cf. *andzuh* „étroit“: v. ind. *āhū-*);

b) arm. *etern*, gén. sg. *eteran*, analog. *eteran*, pl. *eterkh* „sciagura, disastro...“, procédant d'un adj. **etero-*.

Il nous paraît évident que nous nous trouvons en présence d'un parallélisme frappant entre les formes grecques et arméniennes:

a) thème en -u-: gr. *ἐλλός = arm. **elū-(k)*;

b) adj. formé au moyen d'un suff. -ro-: gr. ἔλλερο-ς = arm. **etero-*.

La concordance de la forme et du sens est complète; elle est très significative, car on sait que les deux dialectes montrent un grand nombre de traits communs, peu connus dans les autres langues indo-européennes. La phonétique, elle aussi, est d'une unanimité étonnante dans les deux langues: le -λλ- du grec continue un groupe de consonnes ou il remplace -l- simple dans les mots expressifs; or, c'est la même explication qu'exige le -t- de l'arm. (Meillet, Esqu. Arm., 2e éd., p. 48 etc.). Si nous expliquons le thème en -u- d'un adj. i.-eur. *el-nū-s et si le -λλ- resp. -t- du thème en -ro- est analogique, ou bien si nous partons des formes i.-eur. *el-ū-s et **el-e-ro-*, le -λλ- resp. -t- étant dû à un renforcement expressif, nous nous trouvons toujours en présence d'une racine **el-* „malheur, mal“ que nous retrouvons dans le groupe cité par Pokorny, Idg. EW. p. 306: grec ἄλλομι „perdre“, m. bret. *el-boet* „faim“, etc., auquel on a déjà relié l'arm. *etern*.

A ce groupe, qui nous paraît désormais plus sûr que ne le croit Pokorny l. cit., nous ajoutons un mot important: arm. *aiths-kh* „bisogno, indigenza delle cose necessarie“, qui, par son sens, rejoint le groupe breton *el-boet* „manque de la nourriture“ etc., cité chez Pokorny l. cit.; quant à la forme, le mot doit être expliqué, comme *aiths* „recherche“, au moyen du suff. **-sko-* des présents du type lat. *marcesco* etc.

23. ἐνελος νεβρός (Hésych.), avec lat. *inuleus* (si celui n'est pas emprunté au grec), dérive d'un adj. i.-eur. *en-e-lo-s „âge d'un an“ et rejoint ainsi le groupe du grec ἐνος ἐνιαυτός (Hésych.). (v. Pokorny, Idg. EW, 314). Pour la formation (**enelo-* du thème conson. **en-* 'an'), à comparer lat. *vitulus* (**uet-e-lo-* de **uet-* 'an').